బలిదానం

- పాలగుమ్మి రామకృష్ణారావు

(ప్రారంభం)

1

పొద్దుగుంకింది. అప్పటి వరకు ప్రతాపం చూపిన సూరన్న, మొహాన్ని కొలిమిలో మంటపెట్టిన ఇనుప రేకులా ఎర్రగా చేసుకుని మబ్బుల చాటునుండి దగ్గరకు మేత కోసమో కాళ్ళతీత కోసమో తోలుకుపోయిన బర్రెల్ని గ్రామంలోకి మలుపుకొచ్చారు పాలెగాండ్లు. నర్సిరెడ్డి ఇంటికి ఎడం పక్కనున్న షెడ్డు కనపడగానే బర్రెలు హుషారొచ్చినట్టుగా అడుగులు వేగం చేస్తే, గిట్టలు లయబద్ధంగా చప్పుళ్ళు చేసాయి. కాలి గిట్టల మధ్యనుండి పైకి లేచిన దుమ్ము కూడా ఎర్రగా మెరుస్తూ సూరీడుకు అడ్డం పట్టినట్లయ్యింది.

చౌరస్తా దగ్గర పోరగాళ్ళు ఒకళ్ళు నల్లాను కొడుతోంటే మరొకళ్ళు తలకాయ గొట్టం కింద పెట్టి నీళ్ళు పోసుకుంటున్నారు. తెల్ల మచ్చల బర్రె నల్లా లోంచి కారే నీళ్ళను చూడగానే దాహం వేసి, బోర జాచి అటు మళ్ళింది. దాని వెంబడే దూడ, మరో రెండు దున్నలు ఆ దోవే పట్టాయి. మిగిలినవి రోడ్డుకడ్డంగా నిలబడిపోయాయి.

"ఎహె. టిర్ టిర్. నీ యవ్వ ఏందే నల్లా కాడికి ఉరుకుతున్నావు? ఇంటికొచ్చినాక దాహత్తైందా! చల్" పాలెగాడు చెమ్కీతో మక్కెమీదొకటిచ్చాడు. మచ్చల బర్రె బెదిరి ముందరి కాళ్ళు పెకెత్తి పక్కకు జరిగింది. మొత్తం అన్నీ ఒకదాన్నొకటి తోసుకున్నాయి. అప్పుడే వెనకనుండి జీప్ హారన్ భొయ్ మంది. అన్ని బర్రెలు మరోసారి బెదురుతో తోసుకున్నాయి. పాలెగాండ్లు ఇద్దరు చెరో పక్కకు జరిగి బర్రెలు పక్క గల్లీలోకి చొరబడకుండా రోడ్డుమధ్యకు తోలారు. జీపు హారను ఆగలేదు. హారను మోతకు, కాపలా వాళ్ళ కర్రల దెబ్బలకు బర్రెలు అంబా అంటూ అరుపులు మొదలు పెట్టాయి.

డ్రైవరు తల బయిటకు పెట్టి వాటికి పోటీగా అరిచాడు "ఏందిరా ఆ తోలడం? ఏంది కత? ఊర్ల జీపిల్ని పోనీరా?"

పాలెగాండ్లు వెనకకు చూసారు. అది పోలీస్ జీపు. డ్రైవరుకు దగ్గరగా ఉన్న కుర్రాడు జీపు మీద చెయ్యేసి

"నీ బాంచెన్ కాల్మొక్కుతా దొరా. గదే మా నర్సిరెడ్డి దొరిల్లు. గాడికి తోలుకు పోతున్నాం. జర మీ హారనిని బర్రెలు బెదిరినాయి. ఎహెయ్ చల్ చల్" అంటూ జీవాల్ని అదిలించాడు.

డ్రైవరుకు పక్క సీటులో కూర్చున్న ఎస్.ఐ. "నువ్విట్రా" అని పిలిచాడు.

పోరడు ఒక్క సెకనులో ఉరుక్కుంటూ జీపుకు రెండో పక్కకు చేరాడు.

"నీ పేరేందిరా?"

"పాండ్రయ్య దొరా"

"ఊ. ఏడ్నుంటావు?"

"ఈడ్నే దొరా. మా దొర బర్రెల షెడ్డుకానుకుని గుడిసేసినాం. ఆడ్నే పండతాం, ఆడ్నే బర్రెల్ని కాపుకాస్తాం."

"సర్లే గానీ ఈడ్న గణేష్ ఇల్లెక్కడ?"

"గణేషన్న ఊర్ల లేడు. పట్నంలో చదువుకుంటున్నాడు."

"అరే బద్మాష్గా నేనడింగిందానికి చెప్పరా. గణేష్ ఇల్లెక్కడ?"

"గింట్ల ఎవులల్లేరు. ఆల్లమ్మ ఎగుసం పనికి పోయింది."

"ఊఁ. ఇల్లేడుందో చెప్పినావు కాదు. ఒరేయ్ నిన్ను లగాయిస్తాను."

"ఈ పక్క గల్లీ కడాకంటే ఓతే వస్తది. రావి చెట్టున్నదీ. ఆడ."

"ఉరుకు. ఇల్లు చూపినాక బర్రెల్ని తోలుకో." డ్రయివరు జీపును గల్లీలోకి మలిపాడు.

పాండ్రయ్య జీపుముందు పరుగెట్టాడు. రెండు నిముషాల్లో రావి చెట్టొచ్చింది. "గిదే దొరా ఇల్లు" రొప్పుతో చూపించాడు పాండ్రయ్య. అది రెండుగదుల చిన్న రేకుల షెడ్డు. ఎస్సై జీపు దిగి ఇంటి ముందుకు వచ్చాడు. తలుపు తాళం వేసుంది. తలుపు చెక్క వదులుగా పైనా, ప్రక్కనా ఖాళీగా ఉండి లోపలి వస్తువులు కనపడేలా ఉంది. లోపలికి చూసాడు ఎస్.ఐ. ఒక నీళ్ళ కుండ, రెండు మసిబారిన బొచ్చెలు కనపడ్డాయి.

పక్క ఇళ్ళలోంచి మనుషులు బయిటకు వచ్చి చూసారు. పోలీస్ పటేల్‌తో మాట్లాడే ధైర్యం వాళ్ళకు లేదు.

ఎస్సై అడిగాడు, "ఈ పొట్టిగాడు చెప్పిండు, గణేష్ ఇల్లిదేనా?"

వాళ్ళందరూ ఒకళ్ళు మొహం ఒకళ్ళు చూసుకున్నారు గ్రామంలోకి పోలీసువాళ్ళు రావడం అరుదు. ఎవళ్ళకో ఏదో మూడితేనే వాళ్ళొస్తారని అందరికీ అనుమానం. ఎవరూ మాట్లాడలేదు.

ఎస్.ఐ.కు కోపం వచ్చింది. "ఏంది? ఇదికాదా ఇల్లు? మాట్లాడరే! ఏయ్ ముసలాయినా నువ్వు జర్ర ముందుకురా. ఏమి నీ పేరు?"

ముసలాయిన భయపడుతూ ఒక అడుగు ముందుకేసి నిలబడ్డాడు. "ఏం చెప్పాలి దొరా? అది గణేషిల్లే. చాలా దినాల్నించి ఆయనిక్కడుండటం లేదు. ఏం చేసిండు?"

"పట్నంలో చదువుకుంటున్నాడు కదా?"

"ఔమల్లా, పెద్ద చదువులు చదువుతుండు! అదేందో మాకెరికలే."

ఎస్.ఐ. ఒక నిమిషం మౌనంగా అటు ఇటు పచార్లు చేసాడు. "ఈ ఊర్ల ఇంకా ఎంతమంది చదువుకుంటున్నారు?"

ముసలాయిన ఒకసారి ఆలోచించి చెప్పాడు, "చాలామందుంటారు సారు. ఊర్ల బడి పెట్టినారు గంద. పంతులు పై ఊర్లనుండి వస్తుండు పోతుండు. ఆయనకు తమామ్ ఎరిక."

"నేనడిగేది అది కాదెయ్. గణేష్ పోరనితో చదువుకునే పిల్లలున్నారా అని?"

ఒక యువకుడు ముందుకొచ్చాడు. "సారు - నలుగురు చదువుతుండ్రు. పటేల్ నర్సిరెడ్డి కొడుకు మహేంద్రరెడ్డి, కిరాణం దుకాణం కోమటి నల్లయ్య పిల్లడు సురేషు, గాడ్ని యగసాయం చేస్తాడు సిద్దప్ప ఆయన పిల్లడు ఉరేయ్ ఆడి పేరేంద్రా?"

పక్కనున్న మరో కుర్రాడు అందించాడు "రంగప్ప".

"గది సారు, ఈ గణేషు ఆళ్ళు కలిసి చదువుకుంటారు."

"ఈయమ్మ ఎప్పుడొస్తది?"

"చీకటి పడే వేలకొస్తది. ఎగుసం పని చూసుకుని, గట్లంట కోసిన గడ్డి పక్కూర్ల అమ్ముకుని వస్తది. ఏం చెప్పాలి దొరా?"

"అయ్యేం చేస్తుండు?"

"గాయిన కూలి పనులుకు పోతుండు. పట్నంలోనే బిల్డింగు పనులు చూసుకుంటుండు."

"ఎప్పుడొస్తుండు?"

"మాకు తెల్వద్దొరా. అప్పుడప్పుడొచ్చి పోతుండు. ఏం చెప్పాలి దొరా?"

ఎస్సై చెప్పాలా వద్దా అని ఆలోచనలో పడ్డాడు. మరో నిముషానికి మరో ప్రశ్న వేసాడు.

"ఆ ముగ్గురి పోరండ్ల ఇళ్ళెక్కడ?"

ముసలాయనకు ధైర్యం వచ్చి ముందుకొచ్చాడు. "ఈడ్నే దొరా. మాది ఐదు గల్లీల గామ్. ఈ రోడ్డు మొగలో ఉంది పటేలిల్లు. తరువాత మలుపులో కిరాణం నల్లయ్య దుకాణముంది, మరాడి నుండి ఎనక్కి మలుపుకొస్తే సిద్దప్ప ఇల్లు అగుపడుద్ది."

"నీ పేరేంది చెప్పావు కాదు?"

"శంకరయ్య దొరా"

"ఏందిరా పోరగా పాండ్రయ్య అంటివి గదా నీ పేరు?"

"అవుదొరా."

"మీ పటేలింటికి తోల్కపోతవా?"

పాండ్రయ్య హుషారుగా తలూపాడు. "వ్యాను ఎనగ్గ ఎక్కేదా? బిర్న పోవచ్చు!"

"ఓర్నీ నీకు జీపు ముచ్చటవుతుందిరా! పైదల్ పోవడానికి నిప్పి లేచిందిరా? అట్టేగే ఎక్కు. అందరిళ్ళు చూపించాలి."

పాండ్రయ్య తలూపి జీపుఎక్కాడు. వాడికి ఏనుగెక్కినంత ఆనందం వేసింది. "ఆనక నాకు తెల్వదంటే చెమ్డాలొలుస్తాను బిడ్డా" అన్నాడు నవ్వుతూ డ్రైవరు. డ్రైవరు పక్క సీటులోకి ఎస్సై చేరాడు. చుట్టూ ఉన్న జనం నోళ్ళు వెళ్ళబెట్టి చూస్తున్నారు పోలీస్ పటేలొచ్చిన కారణం తెలీక.

"జీపు పోనీయనా సార్?" అన్నాడు డ్రైవరు. ఎస్సై చేతిలోని చిన్న లాఠీతో తలపైన ఉన్న టోపీమీద చిన్నగా రాసుకుని "ఓ ముసలాయినా, గిట్రా" అని పిలిచాడు.

శంకరయ్య ఉరుక్కుంటూ వచ్చి చేతులు కట్టుకుని "సారు?" అన్నాడు వినయంగా.

"గిప్పుడు చెప్పు, గణేష్ అయ్యపేరేంది?" డైరీ తీసి బాల్ పెన్ను మూత తీసాడు.

"యాదగిరి దొర"

"తల్లిపేరు?"

"ఎంకటమ్మ"

"అన్నదమ్ములు, అక్క చెల్లెండ్రు ఉన్నరా? బందుగులు? "

"ఈల్లు ముగ్గురే దొరా. బందుగులు వేరే గామ్ల ఉంటరు."

ఎస్సై డైరీ మూసాడు. "తోలమంటరా?" అన్నాడు డ్రైవరు మళ్ళీ.

"జర్రాగు" అని శంకరయ్యను మరికాస్త దగ్గరకు రాబట్టి చెప్పాడు, "గణేష్ ఉద్యమంలా పానాలు తీసుకుండు"

శంకరయ్యకు మతిపోయింది. "అంటే ఏంటీ దొరా!?"

"సచ్చిండ్రా. స్టూడెంటు పిల్లలు పట్నంలో గొడవలు లేపుతుండ్రు. ఆల్లకోసమని ఈయన నిప్పంటించుకుండు."

"గట్లయితే పూరా పానాలు పోయినాయా దొరా?"

"నీ యవ్వ. మాకేం దోచకొచ్చినామా? నీతో ముచ్చటలాడ్డానికొచ్చినామా? బాడి పెద్ద దవాఖాన శవాల గదల ఉన్నది. పోస్టుమార్టం, పంచనామా అయినాక రేపు ఈ ఏలప్పుడొస్తది. జర నెమ్మలంగ తమామ్ ఆళ్ళమ్మకు చెప్పండ్రి. నాయినకు కబురు చేయండ్రి. ఇప్పుడు పోనీయ్ బండి."

డ్రైవరు ఇంజను స్టార్ట్ చెయ్యగానే గుఫ్‌మంటూ వెనుక గొట్టంలోంచి పొగ చిమ్మి గ్రామంలోని జనానికి సర్కారు బండికి మధ్య దట్టమైన పొగ నింపింది.

జీపు ముందుకు పోగానే జనం మధ్య కలకలం రేగింది. "ఎంతన్యాయం జరిగినాది. బగమంతుడు ఇంత చిన్న తనంలోనే తీసుకుపోయిండు!" అని ఒకరంటే "కలికాలం బిడ్డా. ఎవరెట్ట రాలిపోతరో తెల్వ." అని మరొకరు అన్నారు.

జీపు రయ్‌మని పోయి నర్సిరెడ్డి ఇంటి ముందు ఆగింది. పాండ్రయ్య జీపు దిగి ఇంట్లోకి ఉరికాడు. పోలీసులొచ్చారంటే ముందుగా నర్సిరెడ్డి పెండ్లాం వీధి తలుపు దగ్గరకొచ్చి తొంగి చూసింది. నిజంగా పోలీసులు కనపడ్డాకా నర్సిరెడ్డికి చెప్పింది

"గీయాలప్పుడు పొద్దుమీద్కొచ్చినారు పోలీసులు గామ్‌లో ఏముందని? ఎలక్షన్లేవు, కొట్లాటల్లేవు. అంత మంచిగుంది గదా! నక్సలైట్లున్నరని గస్తీ తిరుగుతున్నారా ఏంది?"

నర్సిరెడ్డి పట్టె మంచం దిగుతూ అడిగాడు "గేందిరా ఆల్లు మనింటికేనా వచ్చింది?"

"అవుదొరా, కిరానం సాపోనిల్లు, సిద్దప్పనిల్లు కూడా చూపియిమండ్రు."

"గామ్ మీదికి ఏం తక్లీపొచ్చిందొ! మన ఇజ్జత్ మనం చూసుకోవాల్న. లక్ష్మీ నువ్వు చాయ్‌లు పెట్టు, ఆల్లని కూచోబెడ్తా" అంటూ బయిటకు కదిలాడు.

నర్సిరెడ్డి గుమ్మందాటేసమయానికి ఎస్సై జీపు దిగి బానెట్టు మీద జార్లబడి వసారాకేసి సూస్తున్నాడు. "నమస్తే సారూ. గిట్లొచ్చినారేంది? పైకి రాండ్రి, జర్ర కూర్చోని మాట్లాడుకుందాం."

ఎస్సై వరండా మెట్లు ఎక్కి ఫేము కుర్చీలో కూర్చున్నాడు. డ్రైవరు కాఫీ కప్పు అందుకున్నాడు.

"ఎంతమందొచ్చారు సారు? ఇద్దరేనా?"

"అవు. మల్ల ఇప్పుడు స్టేషనుకు పోవాల. రేపయితే పదిమందికాడికొస్తాం. అప్పుడు మంచిగ అరేంజి చెయ్యండ్రి."

"ఏంది కత?"

"మీ ముంగల గల్లీలో గణేష్ అనే కుర్రాడున్నాడు గదా."

"అవు. మా పిల్లగాన్తో కలిసి పట్నంలో చదువుకుంటున్నడు."

"ఈ పొద్దుగేల పానాలు తీసుకుండు"

"గెట్ల"

"అవ్ పటేల్ కాలేజి పిల్లలు ఉద్యమం చేస్తుండరు."

"దేనికోసం?"

"తెల్వదా? ధరలు ఆకాశాన్నంటినాయని, పేదోన్కి తిండిలేదని, బతకడానికి స్వేచ్ఛ లేదని గేదేదో గట్ల చాలా డిమాండ్లున్నయి. గయన్నీ తీరితేగానీ పుస్తకం పట్టమన్నారు. పిల్లగాళ్ళు క్లాసు మొగం చూసి నెలదినాలయింది. కాలేజీల ముంగల టెంట్లేసి నిరాహార దీక్షలు చేస్తుండ్రు, దుకాణాల్ని బందులు చేయిస్తుండ్రు, గాడీలను తగలబెడుతుండ్రు. సర్కారు లొంగి రాకపోయెడె గట్లాంటప్పుడు గేం చేస్తరు? ఆత్మాహుతికి దిగిండ్రు."

"స్టూడెంటు కుర్రాళ్ళు బందులు చెయ్యడాలు, రాళ్ళెయ్యడాలు స్వతంత్రకాలం నుండి చూస్తున్నదే కదా! నిరాహారదీక్షలన్నరు - అది కూడా మన పెద్దలు నేర్పించ్చినదే మరిదేం ఆత్మాహుతి? యాడ్నిండొచ్చింది? మనిషి జన్మెత్తడమే కష్టం. ఒకసారి పానాలుపోతే తిరిగిరావు కదా?"

"పటేల్ సాబ్ మనం గట్లనే అనుకుంటాం. మన పిల్లల దిమాగ్‌ల ఆ ఆలోచన లేదు. ఏం చేస్తం! రోజులెట్లున్నయో దునియట్లున్నది." అన్నాడు డ్రైవరు కలిపించుకుని.

"ఇప్పుడేం చెయ్యాల్న? శవాన్ని ఈడకు తెస్తరా? గామ్ మీదికి మా చెడ్డ కష్టమొచ్చి పడ్డదే!"

"రేపే టయానికి శవాన్ని మా సర్కార్ వేన్లో తెస్తరు. గామ్ తిరునాల్లెక్కనుంటది. శవంతోబాటు స్టూడెంటు పిల్లలు, లెక్చరర్లు, ప్రజా సంఘపోళ్ళు, రాజకీయనాయకులు, ముందెనకల మా పోలీసోళ్ళు తమామొస్తరు." అన్నాడు ఎస్సై.

నర్సిరెడ్డి కంగారు పడ్డాడు. "అల్లందరి జమేదారి నాకేంది?"

"అరే చెప్పిందినుకో పటేలు. ఊర్లకొచ్చే జానలకు నువ్వేంటి చేస్తవో నాకు తెల్వ. మా స్టేషన్ జవాల్ని పదిమందిని చూసుకుంటే చాలు. గది సరే. ఈ ముచ్చట చెప్పడానికి రాలేదిప్పుడు. నీ కొడుకు కూడా చదువుతున్నంటగా పట్నంలో?"

"అవు?"

"ఈ గణేష్ దోస్తంటగా?"

"గయితేంది?"

"గట్లంటవేంటి పటేలు! జర దిమాగ్ పెట్టి సోచాయించు. ఈ దినం గణేషయ్యిండు, రేపు నీ బిడ్డడు కాదనదేంది?"

నర్సిరెడ్డి తల పట్టుకున్నాడు "నాకు దిమాగ్ శక్కరొస్తోంది. నీ కాల్మొక్కుతా. నా బిడ్డకేం గాలేదు గదా సారూ?" అన్నాడు ఆకులా వణికిపోతూ. ఆయన గుండె మోకాలి కిందకు జారింది.

"అరే పటేల్ గట్ల వణకమాకు. ఈ పొద్దుకేం గాలె. రేపటి మాట చెపుతున్నా పోరండ్లందరూ ఒక్క లెక్కనే ఉన్నారు. ఏ మినిట్ల ఎవరికేం ఆవేశం వస్తదో తెల్వకుండె నేం చెప్పేది సోచాయించు. ఈ గామ్‌లో ఇంకో ఇద్దరు స్టూడెంట్లు ఉండిరంట. ఆల్లను ఇంటికి పిలిపించుకోండ్రి. సమజయిందా? మేం వస్తం. రేపు మమ్మల్ని కాస్త జూసుకోండ్రి" ఎస్.ఐ లేచాడు, డ్రయివరు ముందే లేచి స్టీరింగు దగ్గర నిలబడ్డాడు. పాండ్రయ్య అడక్కుండానే గాడి ఎక్కాడు.

జీపు షావుకారింటికి, సిద్దప్ప ఇంటికి పోయి ఇళ్ళలో బయం పుట్టించి తిరిగి రావి చెట్టు దగ్గరకు వచ్చింది. అప్పటికింకా గణేష్ తల్లి ఎంకటమ్మ రాలేదు. ఇండ్లలో జనాలు ఆ ఇంటిముందే మూగి ఉన్నారు. శంకరయ్య మాత్రం జీపు దగ్గరకొచ్చి "సారూ ఆ పాలెగాండ్లొస్తేగాని మేమి చెయ్యడానికేం లే." అన్నాడు చేతులు కట్టుకుని. లాఠి కొన డ్రైవరు వీపుకు తగిలింది. ఇంజను స్పీడందుకుని ముందుకు కదిలింది.

జీపు కనుచూపు మేర దాటేలోగా నర్సిరెడ్డి వచ్చాడు. మరో గల్లీలోంచి కోమటి నల్లయ్య, రైతు సిద్దప్ప ఉరుక్కొచ్చారు.

సిద్దప్ప పొలం నుంచి ఇంటికి పోతే "ఇంతకు ముంగల పోలీసులొచ్చిండ్రు" అని ఆడవాళ్ళు చెపితే కండువాతో మొహానికి పట్టిన చెమట్లు తుడుచుకుంటూ వచ్చి నర్సిరెడ్డి ముందర నిలబడి "నమస్తే దొరా. ఏంది ఘోరం? గణేష్ పానాలు తీసుకున్నంటగదా?" అన్నాడు కంగారుగా.

"నీ కంతనే తెలిసిందా? పోలీసోండ్లు జరూర్ మన పిల్లగాండ్లను సమదాయించుకోమని కూడా చెప్పిండ్రు. ఈ దినం గణేషయిండు, వానెంబడి తిరిగే మీ పిల్లలు గట్ల కారనేది అనిండ్రు. ఆ మాటలకు నా గుండె అక్కడే జారినాది. ఇప్పటికి కాళ్ళు చేతులు కూడదీసుకుని గిట్లొచ్చినా."

"మీ పిల్లగాడు మహేంద్రరెడ్డి తాన సెల్లుంది కదా, ఫోను కొట్టినావా?" అడిగాడు సిద్దప్ప.

"అరే! ఇంత టైం యాదికి మరచినా. బాగా యాద్ చేసినావన్నా" అంటూ జేబులోంచి సెల్ ఫోన్ తీసి నెంబరు కలిపాడు. అటునుండి ఎంగేజ్ సౌండ్ వచ్చింది.

"మా సురేష్ గాడు ఏడున్నడో తెల్సుకో పటేలు!" అన్నాడు కోమటి నల్లయ్య.

"ఏందివోయ్ ఫోను కలిస్తే కదా కుశిలాలు తెలుసుకునేది. దీనవ్వ ఎన్నిసార్లు చేస్తోన్నా మొరాయిస్తోంది" అన్నాడు విసుగ్గా నర్సిరెడి.

సందు మొదట్లో ఎంకటమ్మను చూసారందరు. జనాల్లో ఒక్కసారిగా కలకలం రేగింది. ఎంకటమ్మ అల్లంత దూరంలో ఉండగానే గుర్తుపట్టేందుకు వీలుగా ఉంటుంది ఆమె ఆకారం. పొలం పనికి, మార్కెట్టుకు గడ్డిమోపు మోసుకు పోవడానికి కాళ్ళు సహకరించడానికి వీలుగా ఉంటుందని చీరను మోకాళ్ళ వరకూ పైకి లేపి గోచీగా పెట్టుకుంటుంది. పొలానికి వెళ్ళేటప్పుడు, ఇంటికి తిరిగి వచ్చేటప్పుడు తలపై పవిటచెంగు చుట్ట, దానిపై కిరీటంలా ఈతాకు బద్దలతో చేసిన తట్ట ఉంటాయి. తట్టలో పదనుగా ఉన్న కొడవలి, చెయ్యి తగలకుండా జాగ్రత్త కోసం చుట్టిన పాత ఎర్రజాకెట్టులో, ఉదయాన్నే పల్లెను జాగృతం చేసే కోడిపుంజు తలలా ముందు భాగాన కనపడుతుంది. నిత్యం తలపై మోసే పచ్చగడ్డి బరువుకు నడుము వెనక్కు వంగి ముందున్న ప్రతి వస్తువును క్షుణ్ణంగా పరిశీలించే దృష్టి కలిగించింది. మార్కెట్లో గడ్డి మోపు బరువు తగ్గించుకోగలిగితే దానితో వచ్చే పైసలతో వెచ్చాలు ఇరుముడులుగా కుడి భుజానికి రెండు పక్కలా కొమ్మను పట్టుకు వేలాడే ఉడత పిల్లల్లా ఊగుతుంటాయి. ఆకృతి లేకుండా వాష్ టెక్నికల్ చిత్రకారుడు వేసిన బొమ్మలా ఉంటుంది అంత దూరానికి. అడుగులో అడుగు వేసుకుంటూ దగ్గరకు వస్తోంటే మొహం పైన ముడుతలు, లోతుకుపోయిన కళ్ళు, గుహల్లాంటి చెంపలు, ఒడిలిపోయిన శరీరం - ఒక్కొక్కటే బయిట పడతాయి.

వెంకటమ్మ ఇంటికి ఇరవై అడుగుల దూరం వరకూ వచ్చింది. బిలబిలమంటూ జనం - ఆవీధిలో వాళ్ళేకాదు, అన్ని వీధులవాళ్ళు ఆడ, మగ, పిల్ల పీచూ ఆమె కంటబడింది. పెద్దలు రావి చెట్టు బండ మీద కూర్చుని, ఖాళీ జాగాల్లో నిలబడి, కళ్ళ నీళ్ళు తుడుచుకుంటూ, నడూస్తూ - పిల్లలు నేలబండ ఆడుతూ, పరుగెడుతూ, గెంతుతూ -

"ఏందిది మన గుమ్మం ముంగల? రావి చెట్టుకు పండగొచ్చిందా? చెట్టుకింద మైసమ్మకు కోపమొచ్చి గణాచారి మీదకు పూనకమొచ్చిందా? ఏటికొక్కమారు బోనాలు చెయ్యడానికి కష్టముంటే మల్లి అమ్మొచ్చి ఏటకావాలి, తాటికల్లు కావాలంటే ఏడ దెచ్చేది? పెద్దమనసులైతే చందాలేసి చేద్దమంటరు. సందెకాడికి గంజినీల్లకు చాలినంత నూకలే లేనికాడికి పైసలేడ దెస్తం?" గొణుక్కుంటూ మొహం చిట్లించుకుంటూ ఇంటి గుమ్మం వరకూ వచ్చింది.

"శంకరయ్యా పక్కింటోడివి నువ్వు చెప్పరాదూ?" అన్నాడు ఆ తరువాతింటాయన.

"ఏం చెప్పాల్న. నాకు మాట ఆడట్లా. ఇట్టాంటి కబురు ఇన్పించడాన్కి దైర్నం కావాల్న. పెద్ద మడుసులందరు ఈడ్నే ఉండ్రిగదా, గాళ్ళే జెబ్తారు. ఓయ్ యెంకటమ్మా జర్రాగు. నీకోసమే ఇంతమందిమి కాసుకున్నాం. పటేలయ్యా ఈ గావ్ జమ్మేదారి నీది. పోలీస్ సారు నీ తానకొచ్చిండ్రు గదా. నడిమింట్ల నన్నిరికించకండ్రి" అంటూ శంకరయ్య రావి చెట్టు బండకు జార్లబడి కిందకు జారి కూర్చున్నాడు.

అందరూ పటేల్ నర్సిరెడ్డి కేసి చూసారు. పటేల్ని చూసిన వెంకటమ్మ గంప కిందకు దించి, భుజం మీద పచారి మూటల్ని గంపలో పడేసి, పవిట చుట్టను విప్పి వంటిమీద కప్పుకుంది.

నర్సిరెడ్డి గొంతు సవరించుకుని అన్నాడు, "ఎంకటమ్మా నువ్వు ముంగల ఆరామ్ కూర్చో. కష్టాల్నయి కమ్జోరోళ్ళకి వస్తయి, జమిందార్లకీ వస్తయి. గయొచ్చినప్పుడు జరదిమాగ పెట్టీ సోచాయించాల్న, దైర్నం తెచ్చుకోవాల్న."

(కొనసాగింపు వచ్చేసంచికలో)

Post your comments